

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

20
Փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

20
Փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիքի տարեկան գինն է Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար 7 արծար մեծիւտ կանխիկ . տեղական եւ Գաւառական քորատարութեան ծախքը մեր վրայ է : Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին :

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տնօրենութիւնն Ռիգա փ սշա խում Թ. 3 Ս. Ղ. Պարտիպաւեան Տպարան : Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չը տրուիր : Ծանուցման տողը մեկ անգամիւ համար 3 դրոշ է . առէլի անգամիւ համար սակարկութիւն կըլլայ :

ԹԻՒ 694 ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՏԱՍՍՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ

1881 ՄԱՐՏ 31

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

ՔԻՈՍԻ ԱՐԿԱՅԸ

Փար երէկուան թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ :

« Հանդանոսիւթիւնը ամէն կողմ աւրագարար առաջ կերթան :

« Յունաց Ս. Պատրիարքին շրջաբերականը Եւրոպայի յոյներէն մեծ ընդունելութիւն գտաւ : Փարիզ բնակող Պ. Քորոնիօ եւ Բոտորանարի ծանուցելէն թէ Քիոսի ի նպատ 2000 ոսկի հաւաքած եւ Կ. Պոլսոյ Օսմ. Պանքան վարկ մը բացած են :

« Վիէնայէն ալ կը ծանուցանեն թէ տեղւոյն մէջ նպատակաւոր Յանձնախումբ մը կազմուած է բնդ նախագահութեամբ Օսմ. դեսպան Էթհէմ փաշայի որ բնիկ Քիոսցի է :

« Լոնտոնայէն Պ Արիւլցիքի եւ Պրօթէր հեռագրաւ կը ծանուցանեն թէ Լոնտոնայի մէջ 3000 ոսկի հաւաքուեր է , զոր յանձնելու համար Ս. Պատրիարքին հրամանին կըստանան :

« Լիւվերփուլէն Պ. Միչէլ փաստաթիւ եւ թամբաքօ հեռագրաւ կը ծանուցանեն թէ 1000 անգղիական ոսկի Ս. Պատրիարքի տրամադրութեան ներքե կը դրնեն :

« Եւրոպայի եւ Կ. Պոլսոյ մէջ մինչեւ ցարդ հաւաքեալ գումարները 18,500 ոսկի կը հասնին :

« Նոյնպէս մայրաքաղաքիս պապական ներկայացուցիչ Մօնսիէն օր վանութեւլի Ս. Պապէն խնդրելով որ ի նպատ քիոսի վիստակոյ հանդանոսիւթիւնը բացուին , Ս. Պապը հեռագրաւ պատասխաներ է թէ նպատ հաւաքելու համար բոլոր եպիսկոպոսաց հրաման տրուած է եւ հաւաքեալ գումարները Պոլիս փոխի զըրկուին :

« Մայրաքաղաքիս Ռուսիոյ դեսպանական շոգենաւը շարաթ իրիկուն մեծադումար գրամ եւ մեծաքանակ ուտեստ տարաւ :

« Մայրաքաղաքիս առողջապահական վարչութիւնը այսօր կամ վաղը երկուրը ժիշկ , չորս վիրաբոյժ , երկու դեղագործ եւ բազմաթիւ դեղ պիտի զրկէ ի Քիոս :

Ձմիւռնիոյ Էմիարսիալ լրագիրը Քիոսի արկածին վրայ հետեւեալ կերպով կը խօսի .

« Սոյն ահաւոր արկածէն ազատեալ մը Միտիլիի արկածին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ մեզ :

« Ով որ այսպիսի սարսափելի տեսարանի մը ներկայ դռնուած է , անպատճառ կըզոյն վրայ սոսիալի սպառնալիք մը ծանրացած լինելը կը հասկնայ : Երկինքը աւելի լմանձր մէգով մը ծածկուած էր քան ամպերով . բարեխառնութիւնն անտանելի էր եւ հորիզոնը մերթ ընդ մերթ փայլատակամբ ակօսացեալ էր , որք ոչ քաղաքին մէջ եւ ոչ մօտերը փաթորկէ մը ծղոյցով չէին : Այս օդերկայիցները տեղացեաց ուշադրութիւնը չէին դրուած եւ այս վերջինները կիրակնօրեայ հանգստութեան տուած էին ինքզինքնին :

« Առաջին ցնցումը ժամը 12 50 վայրկեան անցած տեղի ունեցաւ , այնպիսի արագութեամբ որ քաղաքին մեծ մասը յանկարծ հիմնայատակ եղաւ հարկաւոր զոհեր պատճառելով : Անոնք որ ողջ մնացած էին փախչելու ատեն սանդուխին վրայ բռնուելով կամ իրենց տուներուն վրատակաց մէջ մնացին կամ վերի յարկը բանտարկուելու դատապարտուեցան , մինչդեռ դետինը միշտ կը տատանէր , եւ ամենուրեք ահաւոր կործանման աղաղակ կը լսուէր :

« Քաղաքիս գլխաւոր չորս անկիւններէն անվերջանալի ճիւղ կը լսուէր :

« Հազիւ մէկ քառորդ ժամ վերջը ամէն մարդ այս անպատմելի ճիւղէն ըսթափելով , սխառ այս ահաւոր արկածին վրայ ուշադրութիւն դարձնելով , վրատակաց ներքեէն դիակներ հանել որք իւր քովիկը թաղուած էին եւ միջոցներ ձեռք առնուլ կամ իւր ընտանեաց անդամները որք կտկան բառնալով օգնութիւն կըխնդրէին , բեկորներուն ներքեւէն դուրս հանելու , կամ շնչասպառ փախչելու :

« Աղիողորմ տեսարան մը կը տիրէր : Փախստականաց ամէն մէկ քայլին հետզհետէ նորանոր կործանումներ ըլլալով , անոնցմէ շատեր զոհ կերթային : Եւ ամէն ոք դէպի հեռու փախչիլ կը

նայէր առանց մեռեալներուն եւ վիրաւորեալներուն ուշադրութիւն ընելու զոր իւր ետե կը թողուր : Պուլէթ գաղղիական շոգենաւին նաւաստիները որք նոր նաւահանգիստը հասած էին , ամէն վրտանգ աչքերնին առնելով , իրենց արիսպայներուն առաջնորդութեամբ արկածին տեղը դացին վիրաւորեալներուն օգնելու եւ զանոնք դուրս հանելու համար :

« Քաղաքին երեք մասը հիմնայատակ եղած է որուն մէջ կը գտնուին բերդին շրջապատին պատերը , կուսակալին ապարանքը , հասարակային բոլոր վարչութեանց պաշտօնատունը եւ բազմաթիւ եկեղեցիներ եւ մզկիթներ : Բնաւ եւ ոչ մի փուռ չկրցաւ անվնաս աղատիլ , որով ժողովուրդը բոլորովին արտաքին օգնութեան կը կարօտի այսօր » :

Դարձեալ մի եւ նոյն լրագրին թղթակիցը Քիոսէն ապրիլ 5 թուով այսինքն երկրաշարժին հետեւեալ օրը խիստ սըրտաշարժ կերպով կը նկարագրէ սոյն սարսափելի արկածը :

« Խորին զարմացմամբ եւ ահաւոր սոսկմամբ կը գրեմ այս տողերը . այստեղի պատահարը մարդուն սիրտը կը դալարէ եւ մաղերը կը քստմնին : Խուժ խուժը դիակներ եւ վիրաւորեալներ կանցնին առջիւս այս պահուն , եւ ամէն կողմանէ ողբաղին աղաղակներ եւ աղիողորմ հեծեծ տնքներ կը լսեմ . կիրակի առուր ցընցումը միայն քաղաքին մէջ հարկաւոր զոհեր պատճառեց . իսկ վրատակաց ներքե մնացող փախստականաց թիւը 1000ը կանցնի : Միջնաբերդի աւերակաց ներքե 500 հոգի մնացած են : Սակայն անկարելի է ինձ այս աղեկէղ արկածին մանրամասնութիւնը նկարագրել , վասն զի իմ շուրջս յուսահատական ճիւղերը եւ հոգեվարքի աղաղակներ արգելք կը լինին ինձ . ժամը դիշերուան երկուքն է . ոտքի վրայ կը գրեմ այս տողերը , վրանի ներքե եւ խուլի (չալը) լուսով , ընկերոջս կրնակը գրքակալ ընելով ինձի : Իմ շուրջս խռած են կիներ , մանուկներ եւ ծերունիներ ընդհանուր հեծեծանաց մէջ . երկիրը կը դողայ ոտիցս ներքե եւ ամէն մէկ տասը կամ քսան

վայրկենին ցնցում պատահելով միտքս կը չփոթէ և հաւասարակշռութիւնս կը կորսնցնեմ: Զիշդ հրաբուխի մը վրայ եմ և անհնարին է ինձ աչքովս տեսած ահաւոր դէպքերը մի առ մի պատմել:

«Քաղաքին միջնաբերդը, Ափլօթարիա և Աձիքի թաղերը ահաւոր կերպով փլան: 40 տաճիկ կին որք կրօնական մեծ հանդիսի մ'առթիւ բերդին շրջապատին մէջ Մէվլուտի գացած էին աղօթելու համար, ամէնքը մէկէն այս վաղեմի շէնքին փլատակաց ներքեւ մընացին: 100 կամ 150 ընտանիքի հետքն անգամ չէ գտնուած ցարդ: Այս աւերակաց ներքեւէն անձ մը միայն՝ 18 տարեկան գեղանի աղջիկ մը ողջ հանուեցաւ: Խեղճը 30 ժամէ ի վեր հոն մնացած էր երկու դիակաց մէջ: Իւր ազատութենէն մէկ ժամ վերջը հօրը գրկաց մէջ հոգին փչեց: Իսկ հայրը աւաղ, խեղագարեցաւ:

«Ափլօթարիա թաղին մէջ շատ քիչ տուններ կանգուն մնացին և 12-15 անգամէ բաղկացեալ ընտանիքներ բոլորովին կորսուեցան, որոց մէջ կը գտնուի Քիոսի Պէլճիգայի հիւպատոսը: Յունաստանի հիւպատոսը և իւր կինը ծանրապէս վիրաւորուեցան:

«Աձիքի թաղին մէջ բաղմաթիւ տուններ փլան: Միւս բոլոր թաղերը մանաւանդ ծովէն լին աստի եղողները աւերակի և անապատի տեսարան մը կը նմայեն: Կառավարութեան պաշտօնատուներ, հեռագրատուներ և միւս հաստատութիւնք փլչելու վրայ են: Բոլոր մզկիթները պատառած և մինարէները ինկած են: Վերջապէս չկայ շէնք մը որ փլած կամ քլասուած չլլայ:

«Գիւղերուն կրած քլասները աւելի սոսկալի են: Ուր զոհեալք ոչ թէ հարիւրաւոր այլ հազարաւոր են: Մանրամասնութիւնը երկրորդ նամակաւս:

«Յնցումը կը շարունակէ: Ժամը մէկը քսան վայրկեան անցած սոսկալի կերպով պատահեցաւ: Երկիրը շարունակ կը սարսի խուլ մոնչիւն մը հանելով: Կարծես թնդանօթը հեռուէն կը գողայ: Երկինքը պայծառ է, գիշերը գեղեցիկ և մթնոլորտը զեղուն: Աստղերը գեղեցիկ կը փայլին երկնից երեսը և անոնց լոյսը ջուրին մէջ կանդրադարձէ հրեղէն հետքեր ցլացնելով»:

Երկրորդ նամակը վաղը:
* *

Երէկ առաւօտ Քիոսէն 150 ի չափ անձինք եկան հոս առևտրական շոգենաւով, կը պատմեն թէ Քալիմասիա գիւղին 2500 բնակիչներէն 750 ը մեռած են: Նոյնպէս Նէնիդայի 3000 բնակիչներէն 350 ը մեռած, իսկ գիւղը ամբողջապէս կործանած է: Այս ճամբորդները հարուստ մարդիկ են, մինչդեռ աղքատ գաղթականներ տէրութեան Պաթում շոգենաւով կուգան, սակայն դժբաղդաբար սոյն շոգենաւին ալ մեքենան աւրուելով չէ կորցեր: Երկրաշարժին ցնցումէն կղզիին ջրոց ընթացքը բոլորովին խանգարելով, կղզիին մէջ դժուարաւ ջուր կը հայթայթուի եղեր հիմայ:

Անգղիական թերթերը Պոլսէն ապրիլ 1 թուով հեռագիր մը կը հրատարակեն որ Տարտանելի նեղուցը 93 հատ ծովառումս զետեղուած ըլլալը կը ծանուցանէ:

— Իւսքիւպի և Փրիշթինայի պահապան զօրքերը ալպանիական դաշնակցութեան պարագլուխներու թելադրութեամբ հնազանդիլ չուզելով, Բրիդրէն զրկուեցին:

— Լոնտոնայի Օսմ. դեսպանը Լորտ Կըրանվիլի կարծիքը հարցուցեր է Հելլենական խնդրոյն վրայ: Լորտն ալ պատասխաններ է որ եթէ Յունաստան պատերազմ հրատարակէ, ըստ իւր կարծեաց մեղադրելի չկրնար ըլլալ:

— Աղեքսանդրիայէն Տէյլի Նիւզի կը գրեն թէ Պ. Լէսէթս նոր ջրանցք մը և Խամայիիայէն Բօրդ Սայիտ նոր երկաթուղի մը հաստատելու արտօնութիւն ստացեր է:

— Վիէնայի թերթերը մեծաւ մասամբ կը հաւաստեն թէ Հելլենական խնդիրը առանց պատերազմի պիտի լուծուի:

Սակայն Փրէս լրագիրը կըսէ թէ Տաճկաստանէն Յունաստանի տրուած երկրներուն մէջ զինեալ ընդդիմութեան մը պիտի հանդիպի Յունաստան ճիշդ ինչպէս եղաւ Տուլինոյի մէջ:

— Մայրաքաղաքէս մինչև Ադրիանուպոլիս պարապ տեղերը քննելով գաղթականներ բնակեցնելու համար մասնաժողով մը կազմուած էր: Այս ձեռնարկութիւնը այժմ լետաձգուելով, Երուսաղէմէն բարձրագոյն սպայ մը զրկել թաւիզ Ձիթիլիկ և տեղոյն քարտէսը հանելով Շուսուլի գաղթականներուն բաժնել յիշեալ հողերը:

— Մէսէնճըր կըսէ թէ դժուարին է կեդրոնական Ալպանիոյ արդի կացութեան վերահասու լինել: Աւստրիական լրագիր մը Բրիդրէնի մէջ քանի մը Ալպանիացուց ձերբակալութեան վրայ մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ: Կերիի թէ նոյն կողմերը այսչափով խաղաղացած չէ: Վասն զի Գօսովայէն զարնուած հեռագիր մը կըսէ թէ տեղոյն քաղաքային պաշտօնեայները չկարենալով Ալպանիացուց հետ դուրս ելնել, հրաժարեր են:

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Դարձեալ կիլիկիոյ կաթողիկոսական խնդրոյն համար վարչական խորհուրդը երէկ Ղալաթիա նիստ ըրաւ և Ս. Կաթողիկոսին կողմանէ ներկայացեալ առաջարկութիւնները քննելով, ինչ ինչ բացատրութեանց հարկ տեսաւ և յանձնարարեց ներքին գործոց խորհրդական էֆէնտիին որ Ս. Կաթողիկոսին հետ տեսակցելով հարկ եղած բացատրութիւններն ստանայ և վարչական խորհրդոյ ներկայացնէ:

Խորհրդէն քրիստոնեայ ազգաց Առաջնորդներուն ստորագրութեամբ Ազգ. Պատրիարքարան զարնուած հեռագիր

մը շնորհակալութիւն կը յայտնէ տեղւոյն կուսակալ Վսեմ Ազիզ փաշայի նշանակմամբ որ իւր ամբողջ պաշտօնավարութեան միջոցին հաւատարմութեամբ վարուած և բոլոր ժողովուրդը դոհացուցած է:

Ազիզ փաշա այժմ պաշտօնանկ եղած և Ապտուլահ փաշա յաջորդած է իրեն:

Ինչպէս երէկ ծանուցած էինք, Պատրիարքական Գեր. փոխանորդ հայրը այսօր Բարձր. Առաջին նախարարին, Ներքին գործոց և Դատական գործոց Բարձր. նախարարաց պիտի ներկայանայ, քանի մը թագրիւններ անձամբ մատուցանելու և հարկ եղած բացատրութիւնները տալու համար:

Այս թագրիւնները զանազան դէպքերու կը վերաբերին: Որք են Ալաշկերտի և Պայազիտի ներկայ տարւոյ արքունի տրոց, Մշոյ սպանութեան դէպքի մը, Վանայ ժողովրդեան կողմանէ տեղոյն դատարանաց նկատմամբ բողոքագրոյ մը, Մարաշի քրիստոնեայ ազգաց Առաջնորդներու կողմանէ ընդդէմ հազարապետ Իզզէթ պէյի բողոքանաց, և այլն:

Փոխանորդ հայրը այս թագրիւնները մատուցանելէ վերջը Պատրիարքարանէն առ Բ. Դուռն տրուած 21 յօդուածէ բաղկացեալ տեղեկագրի մասին ալ բացատրութիւն պիտի խնդրէ:

Տնտեսան Եղիա էֆէնտի որ Երգարանի խնդրոյ մը պատճառաւ քանի մ'օրէ ի վեր բանտարկուած է, այսօր տօնութեան տպագրած ըլլալուն համար տուգանաց պիտի դատապարտուի և այս շաբթու բանտէն պիտի արձակուի:

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

(Աճառ. Էնչիւրը)

Լոնտոն 10 ապրիլ
Պ. Պրատոյ երեսփոխանն երէկ վերընտրեցաւ Նորթհէմփթընէն:

Քէմպրիճի և Օքսֆորտի համալսարանաց թաւիզ գետին վրայ տարեկան նաւարշաւն երէկ տեղի ունեցաւ, և Օքսֆորտի համալսարանը շահեցաւ:

Լոնտոն 10 ապրիլ
Թէև հիւանդութեան նշանները չկըրկնուեցան, բայց Լորտ Պիքօնսֆիլտ մեծ տկարութեան մէջ է, որ երկիւղ կազդէ իւր բժշկաց:

Լոնտոն 11 ապրիլ
Նիւ-Եօրքէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ֆէնիլններու մասնախումբն ի մահ դատապարտեր է զՊ. Կլաւտըթոն, ի նշան դժգոհութեան՝ նորա հրատարակած իրականական արտակարգ օրինաց դէմ: Ոստիկանութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ Անգղիոյ առաջին նախարարին անձը պաշտպանելու համար, և Հալաւորէն Գասլ, ուր կը բնակի Պ. Կլաւտըթոն, ամէն կողմ հսկողութեան ներքեւ է:

Լոնտոն 11 ապրիլ
Լորտ Պիքօնսֆիլտ մի նոր տաղնապ ունեցաւ երէկ, բայց առաջուանէն աւելի գէշ չէ:

Երէկ, ընկերվարականաց նոր Միթինկ մը տեղի ունեցաւ ի Լոնտրա, և բողոքներ եղան այն միջոցներուն դէմ զորս Անգղիական կառավարութիւնը ձեռք առած է ընդդէմ Ֆրէյհայթի խմբագիր Պ. Մոսթի, որ իւր թերթերուն մէջ արքայապանութեան ջատագովութիւն ըրած էր:

(Առնաւ Հոլմ)

Հոռմ 10 ապրիլ

Թագաւորն ընդունեց Գայրօլիի նախարարութեան հրաժարականը:

Փարիզ 10 ապրիլ

Ափրիկեան Տրիպոլիէն հեռագիր մը կը հաստատէ Սահարայի մէջ երկաթուղի մը շինելու ծրագիրն ուսումնասիրելու պաշտօն ունեցող Ֆլաթէր գնդապետին առաջնորդած ֆրանսացի երկրաչափներուն բովանդակապէս սպաննուիլը Հահիրի մօտ Թուարէկ կոչուած Արաբներէն:

Փէթրսպուրկ 10 ապրիլ

Եղեռնադատ ատենանք նախորդ կայսրըն սպաննողներուն դատաստանը տեսնելով, չարաթ օրն իւր վճիռը տուաւ: Յանցաւորք ամենն ալ ի կախաղան դատապարտուեցան:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ նորընտիր կայսեր Աղեքսանդր Գ. ի գահակալութիւնը պաշտօնապէս վեհ. Սուլթանին ծանուցանելու համար զրկուած արտաքոյ կարգի պատուիրակ Մէրէթէնքի իշխանը երէկ մայրաքաղաքս հասնելով Ռուսիոյ դեսպանին հետ արքունի կառքով վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ, յետոյ մեծ հանդիսիւ Բ. Դուռն երթալով Առաջին նախարարին և արտաքին գործոց նախարարին հետ տեսակցեցաւ. խումբ մը կանոնաւոր զօրք ողջունեցին իշխանը և նուագածուք ի պատիւ նուագիցին:

— Նէոլոդսի մէջ հետեւեալը կը կարդամք.

«Պ. Գուստուտուրոս մեծ տէրութեանց ուղղած վերջին շրջաբերականին մէջ կը յայտարարէ թէ Յունաստան Պէրլինի դեսպանաժողովին որոշմանց համեմատ իրեն տրուած Եանես և Մէցովա քաղաքները ի սէր խաղաղութեան Տաճկաստանի կը թողու, սակայն նոյն ժողովին որոշած միւս երկիրները պահանջելէ բընաւ չլինար դադրիլ»:

«Կըսուի թէ թագաւորին պալատան վերատեսուչ Պ. Շահինիի նախագահութեամբ նոր նախարարութիւն մը պիտի կազմուի Աթէնքի մէջ»:

— Տէրվիչ փաշա Իւսքիւպ հասեր է Ասմէտ, Ճավիտ և Էրէկլի Ահմէտ փաշաներու հետ:

— Վեհ. Սուլթանը ինպաստ փոխի ֆլասելոց բարեհաճեցաւ 1500 ոսկի շընորհել, իւր մայրը, եղբարքը և քոյրերը նոյնպէս առատ նուէրներ ըրին. կայսերական գերդաստանին ամբողջ նուիրատուութիւնը 2330 ոսկի կը հասնի:

— Ալիթիա և Հէրմիս յոյն լրագրաց դատը երթալով կը մեծնայ: Ալիթիայի

խմբագրապետը ծանուցեր է թէ իւր հրատարակութիւնները ասկէ քանի մը տարի առաջ Հասարակաց կրթութեան պաշտօնէութեան հրամանաւր տպագրեալ պատմութիւններէ քաղուած են: Ուստի սոյն գրութիւններն ալ քննութեան պիտի ենթարկուին: Իսկ Հէրմիսի խմբագրապետը տէրութեան դէմ ծանր յօդուածներ գրելուն համար ամբաստանուած ըլլալով յայտարարեր է թէ ինքն իւր յօդուածները Հասարակաց կրթութեան պաշտօնատունը զրկելով Արիսթօքլէս Էֆէնտի զանոնք մանրամասն քննած է. յիշեալ էֆէնտին պաշտօնատան գրաքննիչն է:

— Առջի օր մայրաքաղաքէս Զմիւռնիա գացող Թալիա շողենաւով Տարտանիի նեղուցներուն համար 110 քուրթ թնդանօթ, շատ մը գնտակ, ռումբ և ռազմամթերք զրկուեցան. նոյնպէս Պօղճա և Լեմնոսի համար շատ մը ծովառումբ, 16 ծովառումբ ալ Զմիւռնիոյ համար զրկուեցան. մի և նոյն նաւուն մէջ կը գտնուէին բազմաթիւ թնդանօթաձիգ զօրք և քանի մը սպայ:

— Հաճի Բաչիտ, Վէլի Բիդա, Նէճիպ և Ահմէտ փաշաները այս օրերս Հելլէնական սահմանագլուխը պիտի մեկնին հոն գումարեալ զօրաբաժիններու հրամանատարութիւնն ստանձնելու համար:

— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Պաղատտի կողմէրը ճարակեալ ժանտախտը, լրագրաց ոմանց հրատարակածին չափ սաստիկ չէ. և թէ և ի սկզբան բաւական ընդարձակ էր, սակայն ճարակեալ տեղերն զինուորական շրջանակի տակ առնուելով, ժանտախտը սահմանափակուած է. բուն ժանտախտին երևան ելած տեղերն են Շամիա, Հէնտիէ, Քօֆա, Նէճիֆլէ և շրջակայ գիւղերը. Պասրայի, Շամի, Հալէպի մէջ առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուած են վաճառականական նաւերու համար, և ժանտախտը զինուորական շրջանակը տակաւին անցած չէ: Անցեալ տարի Աթտէրխանի ժանտախտին ժամանակ ինչ միջոցներ որ գործածեցին Ռուսերը, մի և նոյն միջոցները պիտի գործածուին նաև սոյն ժանտախտին ճարակած տեղերը:

— Ճէրիտէ կըսէ թէ նախարարական ժողովը ամեն օր կը գումարի և մինչև գիշեր խորհրդակցութեամբ կը պարապի: Սպարապետութեան գումուն ալ արտաքոյ կարգի պատերազմական պատրաստութիւնը կըլլան, մինչդեռ ընդհակառակն Հելլենական խնդիրը խաղաղութեամբ լուծուելու վրայ է. անշուշտ եղած խորհուրդները և պատրաստութիւնները Թուրքի խնդրոյն նկատմամբ եղած պէտք է լինին, որ օր ըստ օրէ կարևորութիւն կստանայ:

ՍՈՍԿՍԻՆ ՈՃԻՐ ՄԸ

Քատը գիւղի մէջ սափրիչ Թագաւոր անուն անձ մը, ասկէ չորս տարի առաջ Գաթինա անուն յոյն կին մը իւր ամուսինէն զատելով, քանի մը տարի անոր հետ ապրելէ վերջը զայն կը թողու. քանի մը ամիս առաջ դարձեալ յիշեալ

Թագաւոր, հայազգի այրի կնիկ մը գլխէ հանելով Մէօհիւրտարի պանդոկը կը փախցնէ. կնկան քուրթն գործը իմանալով կուզէ կինը աղատել, սակայն չըյաջողիր և կուիւ մը կը ծագի մէջերնին. որով Քատը գիւղի ոստիկանութեան կստիպուին ներկայանալ. Առաջին գօմիսէր Րէշատ պէյ զասոնք իւր ներկայութեան կը կանչէ, և ասոնց ամբաստանութիւնը արձանագրելու ատեն կնկան քուրթն դարձեալ վիճելու սկսելով Թագաւորին հետ, կաղաղակէ թէ «Դու գէշ մարդ ես, քրոջս աղջիկն գըլխէ հանելով Քաթինային որդւոցը նման խեղդե՞լ կուզես»:

Առաջին քօմիսէրը այս սոսկալի յայտարարութիւնը լսելով անմիջապէս կարձանագրէ և ներկայ գտնուողներուն ստորագրել կուտայ. յետոյ քննութեան ձեռնարկելով այս գործին մէջ մասն ունեցող կամ տեղեկութիւն ունեցող անձինքը իւր ներկայութեանը կը հրաւիրէ և մի առ մի հարցաքննելով, տուած բացատրութիւններն կարձանագրէ քանի մը վկայից առջև: Հուսկ ուրեմն Քաթինան, դայեակը և գերեզման փորողը դատաստանի կը կոչէ. եղած հարցաքննութենէն կը հասկցուի որ յիշեալ Թագաւորը չորս տարուան մէջ Քաթինայէն ունեցած երեք որդիքը մէկիկ մէկիկ խեղդելով սպաններ է: Առաջին քօմիսէրը տեղեկագրով մը եղելութիւնը Իսկիւտարի ատենին կը հաղորդէ և Թագաւորը, Քաթինան ձերբակալելով Իսկիւտար կը զրկէ. ա՛րաստանեալք այժմ Իսկիւտարի մէջ բանտարկուած են և դատաստանին պիտի տեսնուի:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍՍ

Օսմ. Գոնսուլիտ Գոցուեցաւ երէկ իրիկուն 15- 9
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ 15- 4

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ Անգղ. Լիթ.	4-27
» Օթօման »	3-22
Կ. Պօլսոյ Պանքան »	10-
Բրէտի Ժէնէրալ »	4-23
Փոխ. 1863 (Մութոն) »	—
» 1865 (Մութոն) »	71-
» 1869 (Բինար) »	70-20
» 1872 (Պօն տիւ թրէգօր) »	23-10
» 1873 (Բինար) »	68-20
Թրամվայ Օսմ. Լիթ.	3-45
Թղթագրութ »	945
Բուժէի երկաթուղի ֆրանք.	50-1/8
Լաւրիում »	105-

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

(Օսմ. ոսկի 100 դուրուզէն)	
Անգղիկն. ոսկի 110-	Գարպօն արծա. 92- 5
Գաղղիական » 87-20	Մէհիտէ . . . 107-23
Բօլ » 90- 8	Վիցիոյ . . . 123-12
Գրիմից » 51-23	Հինգիոյ . . . 210-
Գարպօն թուղթ 8-81	Մէթալիք . . . 206-20

ԱՐՏԱՔԻՆ

Գաղղիոյ երեսփոխանական Ժողովոյն չէնքին դրան վրայ Ոչնչականք յայտարարութիւն մը փակուցեր են կանանչ թղթի վրայ:

— Տէյլի Նիւս կըսէ թէ Անգղիա փարիզի դրամական դեսպանաժողովին ներկայ գտնուիլ մերժեր է:

— Պէրլինէն Վիէնայի ժուրնալ Ալըման լրագրին կը գրեն թէ Պէլմարք իշխանը ապաստանի իրաւանց խնդիրը լուծելու համար եւրոպական Աւագաժողով մը պիտի հրաւիրէ:

— Փարիզէն մայթունկ լրագրին կը հեռագրեն թէ Բուսանացի ուսանողներ Բրոքսփ սրճարանին մէջ գումարելով Բուսանիոյ թագաւորութիւն հրատարակուելուն դէմ բողոքեր են, և յայտարարութիւն մ'ընելով սապէս վերջացուցեր են. « Թագաւորութիւն և ռամկավարութիւն երկու անհաշտելի իրեր են. կեցցէ՛ ժողովրդական վեհապետութիւնը. կեցցէ՛ Բուսանիոյ ապագայ հասարակապետութիւնը: »

— Պէրլինէն ապրիլ մէկ թուականաւ կը հեռագրեն թէ Պ. Վինդհորսթ Եւրոպիոյ վեհապետաց դէմ դաւաճանութիւն ընելով օտար երկիրներ ապաստանողներու դէմ համազգային դաշնակցութիւն մ'ընել պիտի առաջարկէ գերմանական խորհրդարանին. պարոնը արդէն երկու հարիւր քուէ ունենալով ի նպաստ իւր առաջարկութեան, հաւանական է որ խորհրդարանը միաձայն հաւանութեամբ ընդունի զայն, միայն ընկերվարականք պիտի դիմադրեն եղեր:

— Աժանս Ռիւս ասկէ 9 տարի առաջ Սպանիոյ կառավարութեան ընկերվարականաց դէմ համազգային միջոցներ ձեռք առնելու առաջարկութեան մը յայտագիրը յիշելով կըսէ թէ սոյն չըմբերականին պարունակութիւնը 9 տարի առաջ պէտք էր ընդունիլ, որով այժմ ծանր զոհեր ընելու չէինք հարկադրեր. ուստի գոնէ այսուհետեւ հարկ է փութացնել և համազգային միջոցներ ձեռք առնուլ, որպէս զի ընկերվարականաց տարածման ահեղ հոսանաց առաջըն առնուի:

Մալթիայէն հետեւեալ հանրագիրը շրկուած է մեզ.

... Խմբագիր

Ո՛ր և իցէ անիրաւութիւն և նենգութիւն բնական է որ բողոքողներ կունենայ:

Ժամանակէ մը ի վեր քաղաքիս փոխ-Առաջնորդ Սրապիոն եպիսկոպոսի հակառակ իւր կողման արարքներուն համար քանիցս թէ Ազգ. կեդրոնական վարչութեան և թէ Սոյ Ս. կաթողիկոսի ժողովրդական հանրագրութեամբ գործուած և յիշեալ ազգաւեր եպիսկոպոսի քաղաքէս մեկնիլը թախանձուած էր. Սրապիոն եպիսկոպոս տեսնելով որ իւր արարքներ ի ծածուկ չպիտի թողուին, որպէս զի ինքզինքը արդարացի է, ազգին ղեկը ձեռքերնին ունեցող երկու անձնասէր և կեղծքիչ չորպաճիներու ձեռքով մի հանրագիր ստորագրել տալ սկսած է, և կարծեմք թէ յիշեալ հանրագրութիւնը Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր շրկուած է:

Եիշեալ հանրագրութեան մէջ « Անձնուէր » անուն և երկու տարիէ ի վեր հաստատուած ընկերութեան կնիքն ալ յիշեալ չորպաճիներու արանեկաց միոյն ձեռքով կնքուել է. յանուն արդարութեան և իւր արդարասէր հասարակութեան, յիշեալ նենգամտ չորպաճիները ի նպաստ իւր քսակէն կիսատուա-

ծոց նման պաշտող անձին և յիշեալ ազգակործան եպիսկոպոսին անիրաւութեան դէմ բողոքելու ստիպուած ենք: Նախ ընկերութեան կնիքը չորս մասէ բաղկացեալ ըլլալով և ըստ տրամադրութեան յիշեալ ընկերութեան կանոնագրի մէն մի մասը չորս հոգաբարձուաց քով պիտի ըլլար. նա մանաւանդ ընկերութեան օրինաց և ճիշդ յօդուածը Ազգային և քաղաքական խնդիրներու չը միջամտել կը պահանջէր. ինչ զարմանալի է որ յիշեալ եպիսկոպոսը իւր երկարամեայ պաշտօնին մէջ օր մի օրանց ընկերութիւն և դպրոց բառերը հալածելէ և ազգութեան ռիսերիմ թշնամիներ անուանելէ չը դադարելով, այժմ այսպիսի զիջում մ'ընելու ելած է. անշուշտ գաղտնիք մը կայ. արդէն տարիէ մ'ի վեր ընկերութիւնը խանգարեալ և ցրուեալ վիճակի մէջ կը գտնուի որուն բուն պատճառը Սրապիոն եպիսկոպոս եղած էր. որովհետեւ ընկերութեան հոգաբարձուք ամեն տարի փոխուելու ենթակալ ըլլալով, երկու տարիէ ի վեր մի քանի զեղխու մօլի մանաւանդ բողոքական քան թէ հայ անձանց ձեռքը մնացած էր. երբ անգամը կը բողոքէին և հաշիւ կը պահանջէին, վասն զի 150 լիւրայէն հազիւ 50 ոսկի պատրաստ կը գտնուէր, ընկերութեան դուռը ո՛ր կողմէն բացուիլը չը գիտցող մեր եպիսկոպոսն եկեղեցւոյ

մէջ կը ծանուցանէր որ « հոգաբարձուլար տէկիշիլմիյէճէք տիր » և ասով անդամք ամեն բան թողուցած և ցըրուած են. յայտնի կերևի թէ, այս ընկերութեան խանգարման և ցրուեցան ըլլալուն պատճառը եպիսկոպոսն է:

Խմբագիր տէր, ահաւասիկ անիրաւութիւն և նենգութիւն մը որ եպիսկոպոսի մը ձեռքով կը գործուի. այս խնդիրն արդէն ինչ աստիճանի կարեւորութիւն ունենալը ինքնայայտ ըլլալով, նուաստքս որ յիշեալ ընկերութեան անդամներն ենք, ի սէր արդարութեան և անկողմնապահութեան սոյն բողոքագրիւրը ձեզ ղրկելու պարտաւորեցանք. քանի որ եպիսկոպոսը այսպիսի ընթացք մը կը բռնէ, ինչպէս ընկերութիւնը յառաջ կրնայ երթալ. բողոքագիր մ'ալ Ս. Պատրիարք հօր ղրկած եմք:

10 մարտ 1884

(Սորոգրութեան)

Ասիոյ մէջ գործուած զուտ բուրգէքազմիր բանթալօնի և բարտըսիւի համար կը ծախուին յարմար գնով Մէրճան Եալտըզ խան թիւ 40 սենեակիր: 8-6

Տէր-ԽՄԻԱԳԻՐ

Մ. Յ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. Բիզա փաշա խան քիւ 3

Փ Ա Ն Ա Ս Է

ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍԱՄԱՐԱՅԻՈՅՆ

Կը ծախուի Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Ղալաթիա Կ. Պօլսոյ: Փանասէն իւր օգտակարութեամբ, ինչպէս Ամերիկայի և Եւրոպիոյ, նոյնպէս և թուրքիոյ այլ և ալ կողմերը մեծ ընդունելութիւն դաժմ է:

Փանասէն գեղացւոյն և գաւառացւոյն բժիշկն ու բարեկամն է, և մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ և դստման հազիւ կը գտնուին: Փանասէն բուսկէններէ բաղադրեալ լինելով բոլորովին անփնաս է: Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս և մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տեղերուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'առնէ:

Ջղային, յօգային և ոսկրային սաստիկ ցաւերը բուժելու՝ տաքնապէս կը հանդարտեցնէ: Ստամոքսի, փորի և աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջը կ'առնու:

Փանասէն ակուաի սաստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ: Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առատ փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին: Փանասէն կը բժշկէ նաև փորձարութիւն, թանջը, հաղ, ջերմ, կոկորդի բորբոք և ուռեցք, մէջքի ցաւ և ալ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են: Այսպէս կը վկայեն շատեր, որք փորձած են: Կնտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտը և ճանապարհորդը իրենց մօտ փանասէ պահելով և յանկարծական դժուարութեանց ատեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն և ծանր հետեւանաց առաջը կ'առնուն: Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով և թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ:

Գործածութեան կերպը հետն է: Վիտաւոր վաճառատնէն է, Ղալաթիոյ Եէնի-ձամիի դրան կից Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքիս զեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին: